

Salâh Bîrsel

Kediler

Deneme

Kediler

1957 Şubat'ının ilk gecesi bir adam, kısa boylu pijaması içinde, sabahlara değin Tarlabası Caddesinde "Ofelya, Ofelya!" diye çığlıklar atmıştır.

Bu adam *Yeditepe* dergisi yönetmeni Hüsamettin Bozok'tur ki, *Tedii*'lerin kendisine birkaç hafta önce armağan ettiği, dünya yakışığı bir kediyi evden kaçıp gittiği için aramaya çıkmıştır.

Kedilerin evlerden kaçtığı çok sayılmıştır.

Bugün denememize konuk incek olan Bayan Kübra Ataman'ın *Efe* adlı kedisi de cızlamı çekmiş ve on bir ay hiçbir biçimde ortalarda görünmemiştir. Sonra da bir gün, mav mav, hiçbir şey olmamışçasına, kollarını sallaya sallaya eve dönmüştür. Şu var ki Bayan Kübra ona: "Kızım nerelerdeydin, nerelere saklandın?" diye en küçük bir sitemde bulunmamıştır. Kaldı ki sözleriyle onu çalı kuşağı etse bile *Efe*'nin ona karşılık vereceği çok su götürür. *Kına* adlı kedisine de hiç sitemi olmamıştır. Çünkü o da sırra ayak basmış, yalnız ondan önce Ataman ailesine *Tilki*, *Samur*, *Rübina* ve *Minik* adında dört yavru yapmıştır.

Fransız yazarlarından Paul Léautaud'nun kedileri de sık sık evden uzaklaşırlar. Sonra gelirler, karınlarını doyurup yine ortalarından silinirler. Nedir, *Çinli* adlı kedisi de firar oyunu oynadığında Léautaud hüngür hüngür ağlamıştır. Sonra da kendini Plessis-Piquet Sokağına atarak her yeri tartak martak getirmiştir.

Léautaud tam bir kedicidir. Paris banliyösündeki evine uğrarsanız bir sürü kedi köpeğe raslarsınız. Günlerini, dışarda besinsiz ve barksız kalmış hayvanları düşünmekle geçirir. *Mercure* yayınevinde çalışırken sokakta, çarşıda yürürken akli hep onlardadır. Onda öyle bir acıma duygusu vardır ki, bir kediye iki, üç kez yiyecek verse artık onun mecburu sayar kendini. Hele evdeki kedilerinin yatak, kanape, koltuk üstünde yaylandıklarını gördükçe kalbi sıkışır ve: “O berduşlar da şimdi burada halının üstünde olsalardı” diye hayıf yağdırır.

Kıscası yazarımız çok demez, yok demez, nesi var nesi yoksa tümünü kedilerine yedirir. Seine nehri kıyısındaki sahalarda içini titreten bir kitapla karşılaşsa da paralarını kedilere saklamak için ona yaklaşmaz. Unutmadan, yaşamı boyunca sıcak bir sabahlık düşlediği halde kendini ondan da açıkta tutmuştur.

Léautaud kendini bir kız kurusuna, bir kedi-köpek anasına benzetir. Onlarla saklambaç oynar ya da yarışır. Onları Goncourt Ödülüne de yeğ tutar. Sevgililerinden de çok sever. Hastalandıklarında kafasının içi karışır. Bronşit olduklarında boyunlarını iyotlu pomatla ovar. Onlar da hasta olduklarını çaktıkları gibi kendilerinden esirgenmiyen özene de teşekkür atarlar.

Léautaud kedilerini çokluk etle ya da karaciğerle besler. Ciğerin kilosu 200 frank olsa da alınır. Çinli arada bir, birinci sınıf Bourignon etiyle şımartılır. *Riquet* de beyaz tavuk etiyle sevin-dirilir. İlk kedisi *Yuvarlak* da hep ciğere ortak koşulmuştur.

Çinli'nin çenesi düşüktür. Mır mır mır, ağzı kapanmak bilmez. Efendisi çağırınca, dışarda da olsa, alap şalap koşar gelir. Ve yine mır mır da mır mır. Léautaud yatınca o da küçük vavillimler ve çeşitli aryalarla kendini onun yanına atar. Yatak, kedilerin çoğuna açıktır. 28 Mart 1925 Cumartesi günü *Günlik*'te ayrıntılı bilgi harmanlanmıştır:

Hemen hemen her akşam *Riquet* gelir yastığımın üstüne yatar. *Bibi* arkamdadır. *Laurent* da ön tarafımda. *Madam Minne* ile *Lolotte* da ayakucumda. Şimdiler, eski kedilerimden sadece *Bibi* ile

Laurent kaldı. Dün gece yattığımda *Riquet* yatağa gelmek için acele etti. Mırıldanmalar, tos vurmalar, başını yanağıma sürmeler gırlaydı. Boyuna bana sokuluyor, ya da benden geride duruyordu. Yüzümün içine girebilseydi, onu da yapardı. Bütün bu gösterilerden sonun sonunun uzak olmadığına vardım. Öylece uyumuşum. Gecenin birinde, uykumun ortasında uyandım ki *Riquet* yanımda yok. Elektriği yaktım. Döşemeye upuzun yatmıştı. Ama daha yaşıyordu. Aldım yine yastığa uzattım. Az biraz sonra, sabahın dört buçuğunda ölmüştü. Yatağımın yanındaki konsolun üstüne bıraktım. Büyük bir dost yitirmiştim. Akşamları dönüş saatimde, bahçenin parmaklığı önünde, beni bekleyen tek kedim oydu. Geç kaldığım zamanlar evle parmaklık arasında mekik dokurdu. Başka bir yerde gecelediğim vakit de, hizmetçim onu eve girmeye kandırmak için çok zorluk çekerdi.

Minnette de *Léautaud*'nun yatağında sabah yedide ölmüştür. Öbür kedilerde olduğu gibi de son soluğunda kalkıp dolaşmamıştır. *Léautaud* onu II. Dünya Savaşı sonrasında *Luxembourg* Parkından devşirmiştir. O da ona *Çinli*'yi doğurmuştur. Ne ki *Çinli* annesinin ölüsü eşyasız ve sobasız bir odaya taşındığında, vaaaşşş aman Allah, arkasını dönüp gitmiş, bir damla gözyaşı bile dökmemiştir.

Yazarımız, kimi kediler gece yarısından sonra gelir diye sokak kapısını 24 saat açık tutar. Sabahları da onların karınlarını iyice doyurmadan işe gitmez. Öğleyin de onlara bakmaya gelir. Bu yüzden her vakit işine yarım saat geç kalır. Yalnız 7 Ocak 1908 sabahı, bir kez *Mercure*'e tam vaktinde, saat 9'da yemişmiştir.

Denememizin önünü açmak için burada yeniden *Bayan Kübra*'nın kedilerine çağrı çıkaracağız. Kediler akşamları, *Kübra*'nın babası *Bay Yusuf Ziya*'yı tam bir suskunlukla beklerler. Kapının arkasında boylarına, güçlerine ve de aralarındaki aşama sırasına göre sıraya dizilmişlerdir. Kapının zili

çaldığı vakit hiç oralı olmazlar. Çünkü Bay Yusuf Ziya'nın çalışını tanıyorlardır. Onun zile dokunduğunu işitir işitmez mav mav mav korosunu başlatırlar.

Doğrusu bir ara, Beylerbeyi'nde otururken, kedi patlaması olmuştur, içerde ve dışarda 15-20 kedi alay gösteriyordu. Evin kraliçesi de *Gümmüş*'tür. Virna Lisi gibi süzgün bakışlıdır. Beylerbeyi'nden Paşalimanı'na taşınıldığında yalnız o alınmış, ötekiler bırakılmıştır. *Gümmüş* akıllı ve insanseverdir. Gururludur. Hırsızlığı hiç saptanmamıştır. Bütün ev onundur. İstedığı yerde, istediği gibi yatar. 1983'te yaşını doldurarak ölmüştür. Bir mevsimde *Genç Osman, Efe, Duman, Mercan, Kül* adında beş yavru armağan etmiştir ki *Kül* portakal rengi gözlü, mavi-gri tüylüdür. İran kedilerini andırır. Ne ki, *Gümmüş* doğum yaptıktan sonra tüm yavrularına düşman kesilmiş, onlara merhabayı bile kesmiştir. Yemek tabağını da ayırmıştır.

Gümmüş'ten sonra kraliçelik *Cin Jackson*'a geçer. *Cin*'in adını, cinliğinden ötürü Kübra'nın annesi Bayan Hazel Ataman koymuştur. Kübra ise ona, Amerika'ya yaptığı bir yolculuğun anılarına dayanarak *Jackson* adını bağışlamıştır. Böylece kedi *Cin Jackson* olmuştur. Siyah-beyaz kısa tüylüdür. Bir gözü mavi, bir gözü sarıdır. Mavi gözlü beyaz kedilerde görüldüğü gibi bir kulağı sağırdır. İki kez yavruduktan sonra rahmi alınmıştır. Ne ki, yumurtalıklarına dokunulmadığı için hiç semirmemiştir. Sadece yaşı uzamıştır.

Kübra kedilerini çokluk istavritle besler. Ama *Cin Jackson* çiğ balık yemez. İşkembe hiç yemez. Karaciğerin de pişmişine yaklaşır. Bunun için Kübra tavuk ciğeri pişirir, ekmele karıştırıp ezer. Öyle verir. *Cin Jackson* pastadan, krik-kraktan da hoşlanır. Oturunca bir paket Panço jipsini* kıtır kıtır yer. Şamfistiği, çikolata da yer. Baklava bulduğunda da kaçırmaz. Çok oyuncudur. Hiç tek durmaz. Koca koca patiler. Tasmaları da vardır. Kübra onu,

---

* Cips (y.h.n.)

köpek gibi tasmaından tutup Kuzguncuk'ta geziye çıkarır. O da *Gümmüş* gibi burun asmaya bayılır. Evde yemek gecikse hiç müdahane etmez. Basıp gider. Yani hiç yılışık değildir. Ama hastalanınca bütün ev ayağa kalkar. Gece yarısı veteriner çağrılır. Gündüz de Selimiye'ye taşınılır. İğneleri yapmak da –eczacı olduğu için– Kübra'nın teyzesine düşer.

Kübra'nın kedileri de değişik adlar taşır: *Portakal, Uzunçorap, Elsa, Boy Friend, Moris, Susam, Panda, Kütkuyruk*. Bu sonuncusu adını, sokak kapısına kuyruğunun ucunu kaptırdıktan sonra alır. Bu işte Bay Yusuf Ziya'nın büyük yardımları olmuştur ki yardımdan sonra bütün ev halkı onun üstüne yürümüştür. Bereket, kuyruktan hiç kan akmamıştır. Duyduğu acı da –bu bilimsel olarak bilinir– anlık acıdır.

Kübra, *Korsan* adlı kedisine ebelik de etmiştir. Nedir, ebeleirin şahinbaşı Fransız yazar Colette'tir ki *Fanchette* adlı kedisinin karnını nasıl boşalttığını şöyle anlatacaktır:

Fanchette sepetinin içinde titriyor, davul gibi şişmiş karnına kulak kabartıyor. Az biraz sonra yavrulayacağını çaktım. Gecenin çok geç saatinde de bir “mooooo” işittim. Koştu. Hızlı hızlı soluklanıyordu. Patilerini güç bela avuçlarıma içine bıraktı. Çok güzelleşmiş ve büyümüş gözlerle baktı. Sağa sola mırımlar dağıttı. Birden avucumdaki patiler kasıldı. Yeniden bir sıkıntı “mooo”su. Melie'yi çağırmaq için ayağa kalkmak istedim. Davranır davranmaz *Fanchette* de bitkin bir halde doğrulmak ve koşmak istedi. Bu, onun bir alışkanlığıdır. Korkuya kapılmıştı. Gitmekten caydım. Biraz iğreniyordum ama ona bakmamaya karar verdim. 10 dakikalık bir dinginlikten sonra durum yeniden ağırlaştı. Kâh kısa “frrr, frrr”lar, kâh korkunç “mooo, mooo”lar işitiliyordu. Gözleri çukurlarından fırlamıştı. Çırpınıyor, kasılıyordu. Başımı döndürdüm. Yeniden mırımlar, hırımlar. Sepet içinde boyuna yer değiştiriyordu ki bundan bir şeyler olacağını çıkardım. Zavallı kedi tek bir konumda kalamıyordu. Yeni bağırtilar. Patileri avucumu tırmalıyordu. Üç benzer evreden sonra tam bir dirlik, düzenlik. *Fanchette* iyisinden boşalmıştı. Küçük işlerini

hale yola koymasına meydan bırakmak için kalktım, geceliğimle mutfağa, süt getirmeye seyirttim. Elimde fincanla döndüğümde harap ve tûrap durumundaki *Fanchette*'in yüzünde anne olmanın mutluluğu okunuyordu. Beyaz ve gülpembe karnının üstünde üç küçük yavru yeralmıştı. Kurşuni-siyah desenli üç sümsük analarının memesine yapışmıştı.

Burada kediler birbirine karışacaktır ama biz burada onları birbirine karıştırmamak için değil, fırk fırk eden olayları sıraya dizmek için bulunuyoruz. Diyeceğim, Kübra'nın bir de *Tekir*'i vardır. Beyaz üstüne kurşuni yamalıdır. Eli maşalı ve kurnazdır. Balıkları arkadaşlarının ağzından kapar. Yüklenip oda kapısını da açar.

İmdi sıraya ikinci konuğumuz Bayan Fatma Oran geçmiştir. Çünkü onun da Bekir'i –ki o da bir tekirdir– işgörür vezirdir. Musluğu ağzıyla açar su içer.

Fatma, ünlü senaryocu Bülent Oran'ın kızıdır. Bülent, kızında kedi sevgisinin gelişmesi için her şeyi yapmıştır. Kurtuluş'ta otururlarken –apartmanın en üst katındadırlar– 17 kedi biriktirmiştir ki hayvancağızlar sık sık sokağa fırladıklarından günde birkaç kez sayılıyorlardır. Kimi zaman kedi saymaktan sinema saati bile kaçırılıyordur. Bülent'in Gayrettepe'deki kedisi *Zubin Mehta*'ya gelince, o gerçek bir sinir küpüdür. Boyuna ilaç yutturulur. Günde iki hap. Yola çıkılacaksa bir hap daha. *Zubin*'in ilk zamanlar arka ayakları tutmuyordu. Sevgiyle iyileşmiştir. Fatma onda, şizofreniye tutulanları düzlüğe çıkaracak bir güç de görür. Çünkü kedide öyle bir odak noktası oluşuyordur ki kendisiyle köprü kuran hastaların tümü salon dünya rekorunu kırarak altın madalya alıyordu.

Ama biz pertavsızımızı asıl *Bekir* üstünde turalım.

O, Fatma'nın kibar nazlısıdır. Annesi Dostoyevski'nin *Budala*'sındaki Nastasia Filipovna'dır.* Yani çok soyludur. Buna karşılık *Bekir* anasına hiç çekmemiştir. O, kaba sabadır. Arabesk'tir.

---

* Nastasya Filippovna (y.h.n.)